

Eidsberg kommune

Forebyggende plan – for å fremme et trygt og godt skolemiljø

Å jobbe med å bevare og forbedre et godt læringsmiljø er en kontinuerlig oppgave i skolen.

Innholdsfortegnelse

Eidsberg kommune.....	1
Forebyggende plan – for å fremme et trygt og godt skolemiljø	1
Forord	3
Innledning.....	4
Del 1. Fokusområder	5
1.1. Klasseledelse	5
1.2. Relasjoner – læreren som relasjonsbygger	6
1.3. God pedagogisk praksis: Undervisning, tilpasset opplæring og elevmedvirkning	7
1.4. Skole-hjem-samarbeid.....	8
Del 2. Kontinuerlig og systematisk arbeid.....	9
2.1 Kartlegging.....	9
2.2 Forebygging	9

Forord

«Alle barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø. Dette er et mål i seg selv og viktig for barns lek, utvikling, læring og sosial tilhørighet.»

Kunnskap om læringsmiljø.

Retten til et læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring er klart forankret i læreplanverket og i den overordnede delen heter det at skolen skal utvikle selvstendige personligheter med gode evner til å samarbeide med andre.

Et godt og inkluderende læringsmiljø bidrar til en positiv læring og utvikling for den enkelte elev og skal samtidig sikre eleven en skolehverdag som fremmer helse og trivsel. En elevs læringsmiljø er de miljømessige faktorene i skolen som har innflytelse på elevenes sosiale og faglige læring, sammen med den generelle situasjonen i elevens skolehverdag. Arbeidet med skolens læringsmiljø kan vi koble direkte til Opplæringslovens kapittel 9A.

«Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

I læreplanverket påpekes det at skolen ikke bare skal være fag, det skal også foregå en sosial og personlig læring gjennom å utvikle sosiale ferdigheter som samarbeid, selvkontroll, ansvar og empati for andre.

Innledning

Holdningsskapende og forebyggende arbeid.

§ 9A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid, 2. avsnitt:

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Utdanningsdirektoratet fremhever flere forskningsbaserte faktorer som fremmer et trygt og godt skolemiljø.

- God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen
- Voksnes evne til å lede klasser og grupper
- Positive relasjoner mellom elev og voksen
- Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene
- Godt samarbeid mellom skole og hjem

(Jf. Udir: Arbeid mot mobbing – veileder for ansatte og ledere i grunnskolen.)

Eidsbergskolen legger disse faktorene til grunn for det forebyggende arbeidet for å sikre et trygt og godt skolemiljø. Alle ansatte i skolen skal være bevisste sitt ansvar for å sikre at hver enkelt elev opplever et trygt og godt skolemiljø og på SFO. Planen beskriver fokusområder og pedagogisk praksis som bidrar til trygt og godt skolemiljø.

Eidsberg kommune som arbeidsgiver og Eidsberg kommunes ansatte aksepterer ikke vold, trusler eller krenkelser, trakassering og mobbing. Hva som er en krenkelse, trakassering eller mobbing skal tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Det er likevel viktig å understreke at toleransegrensen skal være på null, uavhengig av virksomhetens egenart eller relasjonene mellom offer og utøver.

Nulltoleranse vil i seg selv ikke hindre at uønskede hendelser skjer. Kommunens nulltoleranse for vold, trusler, trakassering, krenkelser eller mobbing vil derimot synliggjøres gjennom rutiner, oppfølging og reaksjoner på de uønskede handlingene

Del 1 tar for seg skoleledelse, relasjonsarbeid, klasseledelse, læring og mestring og skole-hjem-samarbeid. Planen bygger på de områdene som Utdanningsdirektoratet og Læringsmiljøsenteret vektlegger på sine nettsider og i sine veiledere, også norske skoleforskere som også fremhever disse områdene som avgjørende for å skape gode skolemiljøer og at dette arbeidet i seg selv er forebyggende. Ansatte i Eidsbergskolen forplikter seg til å praktisere etter fokusområdene beskrevet i Del 1.

Del 2 redegjør for kommunens plan for å sikre et trygt og godt skolemiljø ved skolene. Her redegjør man for kartlegging, forebygging og kvalitetssikring av arbeidet som er beskrevet. Planen viser kommunens rutiner, og de ansattes forpliktelser, i arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø for elever i Eidsbergskolen. I del 2 finner man «Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø for elever i Eidsbergskolen og SFO», som beskriver hvordan skolene skal opptre ved mistanke eller varsling av krenkelser og mobbing. Opplæringslovens §9 A er sentral i denne delen av planen.

Del 1. Fokusområder

1.1. Klasseledelse

Læreres hovedoppgave er å lede og legge til rette for elevenes læring og læreren har stor betydning for læringsmiljøet og på elevenes læring. Det er lærerens ansvar å lede klasser og undervisningsforløpet på en måte som gir elevene et godt læringsutbytte. Gjennom god klasseledelse skaper læreren betingelser for å utvikle og vedlikeholde et godt læringsmiljø. Lærere som skaper et inkluderende læringsmiljø, opprettholder arbeidsro og bidrar til at elevene arbeider, er gode ledere og dermed gode lærere.

Gode regler og rutiner skaper forutsigbarhet og trygghet for elevene og fremmer læring i det enkelte klasserom. En god klasseleder lar elevene være med på å utforme regler og rutiner innenfor rammene av ordensreglementet for skolen og kommunen.

Læreren må imidlertid ikke bare ha forventninger til elevene, men også stille krav og ha forventninger til seg selv som leder og lærer (Nordahl, 2012).

Klasseledelse utmerker seg som en av de viktigste grunnleggende ferdigheter en lærer kan ha!

Kjennetegn ved god klasseledelse:

Læreren/den voksne

- Legger vekt på og tar ansvar for å skape gode relasjoner i elevgruppa og etablere et positivt klima og arbeidsro
  - Er til stede før timen starter
  - Hilser på elevene når han/hun møter dem første gang i løpet av en dag
- Sjekker at alle elever er tilstede
- Etablere og opprettholder struktur, regler og gode rutiner for elevene
- Har etablert tydelige klasseregler og klare forventninger til elevenes atferd
- Legger vekt på å utvikle elevenes læringsstrategier
- Lar elevene være med på å bestemme
- Sørger for gode overgangssituasjoner når nye aktiviteter starter

Gode fremgangsmåter for effektiv klasseledelse

- God og systematisk undervisningsplanlegging
- Kollektiv formidling i starten av timen
- Har tydelige læringsmål for timen
- Forteller elevene hva de skal lære og hva de skal jobbe med
- Tydelig tilbakemelding til elevene
- Positiv tilbakemelding på effektive læringsaktiviteter
- Klar avslutning og oppsummering av timen

1.2. Relasjoner – læreren som relasjonsbygger

Barn og unge har et grunnleggende behov for å bli sett, oppleve tilhørighet, utvikle seg og oppleve mestring. I skolehverdagen er det mange relasjoner som påvirker skolemiljøet. Elever som har en positiv relasjon til læreren, blir motiverte til å yte god arbeidsinnsats, samtidig som de vil ha bedre forutsetninger for å utvikle en god selvoppfatning i skolen. Gode relasjoner er smittsomt. Når det er positive relasjoner mellom lærer og elever, er det større sannsynlighet for at elevene blir trygge i samspill med andre elever.

Hovedmålet til den profesjonelle læreren er å sørge for å bidra til en faglig, sosial og personlig læring og utvikling hos eleven. Faglig støtte handler om at relasjonen er preget av varme og interesse for at elevene skal mestre, og at de voksne opprettholder motivasjonen for å lære. Emosjonell støtte kan knyttes til elevens sosiale situasjon. Dette er viktig for alle elever, og særlig elever som av ulike grunner strever på skolen.

Det er læreren som har ansvaret for å bygge en positiv relasjon til den enkelte elev og for å styrke relasjonene mellom elevene.

"Evne til god kommunikasjon fremmer relasjonsbygging. Vi kan bruke de gylne øyeblikkene til å oppnå gode og nære relasjoner." Inger Bergkastet.

Kjennetegn på voksne som skaper gode relasjoner til elevene:

Læreren/den voksne

- Ser eleven
- Viser interesse for eleven
- Skaper tillit til eleven
- Anerkjenner eleven
- Gir handlingsrettede tilbakemeldinger
- Skiller mellom hva en elev gjør, og hva en elev er
- Er rettferdig
- Bruker et positivt språk
- Har tydelige forventinger
- Støtter, roser og oppmuntrer elevene faglig og sosialt

1.3. God pedagogisk praksis: Undervisning, tilpasset opplæring og elevmedvirkning

Å fremme gode og trygge læringsmiljøer for den enkelte eleven og er et viktig fokusområde i skolens arbeid med å sikre et trygt og godt skolemiljø. Lærere med god fagkunnskap gir bedre muligheter for en tilrettelagt og fleksibel undervisning sammen med didaktisk kompetanse og forståelse av klassen som sosialt system. En lærer som er engasjert i faget sitt, vil kunne skape nysgjerrighet og engasjement i arbeidet og som klasseleder er det viktig å skape et arbeidsfellesskap. Læring er et felles mål for elevene og læreren.

Tilpasset opplæring er sentralt i norsk skole og er tilrettelegging som skolen gjør for å sikre at alle elever får best mulig utbytte av den ordinære undervisningen. Læreren kan tilpasse opplæringen gjennom variasjon av arbeidsformer og pedagogiske metoder. God vurderingspraksis er en godt redskap for å tilpasse undervisningen.

Vi vet at god vurderingspraksis betyr mye for elevenes læring, virker motiverende og kan påvirke skolemiljøet positivt. Det er viktig at læreren skaper forventning om innsats og mestring til den enkelte elev og hjelper elevene med å sette seg mål for skolearbeidet.

Kjennetegn på god pedagogisk praksis:

Læreren

- Har positive forventninger til den enkelte elevens mestring/læring
- Søker etter hva elevene mestrer og gir dette positiv oppmerksomhet
- Hjelper elevene med å sette seg delmål for skolearbeidet
- Gir elevene fremovermeldinger
- Roser fremgang og gode forsøk
- Legger til rette for mestring ut fra elevenes faglige nivå, tilpasset undervisning
- Ser mulighetene som ligger i de ulike læringsstrategiene og varierer sin undervisning for å skape motivasjon

1.4. Skole-hjem-samarbeid

Forventninger til foreldre og ansatte:

I Eidsbergskolen samarbeider foreldre og ansatte, til det beste for barna. Elevene er vårt felles ansvar. Foreldre er elevenes viktigste voksne, og derfor vil relasjonsbygging til den enkelte elev, også omfatte foreldrene. For de aller fleste foreldre vil en lærer som er opptatt av deres barn, som er støttende og viser foreldrene respekt, være en lærer som foreldrene kan få tillit til. En slik tillit er et godt utgangspunkt for samarbeid mellom foreldre og ansatte i skolen.

På den måten vil et godt skole-hjem samarbeid være med å «smøre» det sosiale systemet.

Kjennetegn på ansatte i skolen som legger til rette for et godt skole-hjem-samarbeid:

Læreren/skolen

- Har ansvar for og tar initiativ til samarbeid med hjemmet
- Blir enig med foreldrene om rutiner for samarbeid
- Involverer foreldrene i skolemiljøarbeidet
- Viser hvordan foreldre kan støtte eleven faglig og sosialt
- Informerer om skolens ordensreglement
- Følger opp ordensreglene og inngåtte avtaler
- Samarbeider med foreldrene om oppfølging ved brudd på ordensreglement
- Informerer foreldrene om skolens aktivitetsplikt og arbeid for å fremme et trygt og godt skolemiljø

Kjennetegn på foresatte som legger til rette for et godt skole-hjem-samarbeid:

Foreldre som

- Viser interesse for skolen
- Engasjerer seg i hva som skjer på skolen
- Følger opp og støtter barnet sitt skolearbeid
- Støtter skolens regler og normer
- Viser at de synes skolen er viktig
- Snakker positivt om skolen og skolens ansatte
- Er opptatt av å ha en god dialog med skolen og andre foresatte
- Deltar på foreldremøter og andre arrangementer i skolens regi

Del 2. Kontinuerlig og systematisk arbeid

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø. Alle elever og foresatte i Eidsbergskolen skal møte voksne som har vilje, kompetanse og ønske om å jobbe for å skape et trygt og godt skolemiljø for elevene.

Skoleeier har det overordnede ansvaret for å legge til rette for at elevene opplever et trygt og godt skolemiljø. Opplæringslovens §9 A er sentral i denne delen av planen og gjelder når eleven er på skolen, skoleveien og SFO eller deltar på andre arrangementer i skolens regi.

2.1 Kartlegging

Skolene i Eidsberg har ulike kartleggingsverktøy som brukes for å avdekke krenkende atferd og mobbing. Elevenes skolemiljø skal være fast tema på elevsamtaler og utviklingssamtaler, som gjennomføres 2 ganger i løpet av skoleåret. Resultater fra andre kartlegginger tas opp med eleven og foresatte i elev- og utviklingssamtaler.

Elevundersøkelsen

Skolene i Eidsberg gjennomfører Elevundersøkelsen fast en gang i året. Dette er en undersøkelse hvor elevene får mulighet til å fortelle om hva de mener om læring og trivsel i skolen. Skolen, kommunen og staten bruker svarene til å gjøre skolene bedre. Undersøkelsen er anonym. Eidsberg kommune gjennomfører elevundersøkelsen fra 5.-10.trinn hvert år.

Klassetrivsel

Klassetrivsel er et digitalisert kartleggingsverktøy skolene bruker for å kunne avdekke mobbing. Dette er en ikke-anonym spørreundersøkelse som skal gjennomføres 1 gang i året fra 1.-10.trinn. Skolene kan også bruke Klassetrivsel når noen har mistanke om eller varsler om krenkelser og mobbing. Sammen med observasjoner og elevsamtaler gir denne undersøkelsen skolen mye informasjon om elevenes trivsel og tilhørighet på skolen.

2.2 Forebygging

Rektor har ansvar for den daglige oppfølgingen av skolens systematiske arbeid. Skolen har følgende rutiner

1. Ordensreglement for skolene i Eidsberg kommune
2. Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø
3. Rutiner for oppfølging av fravær i Eidsberg kommune
4. Årshjul for sosial kompetanse, for den enkelte skole, skolens hjemmeside

Vedlegg 4. Årshjul- Forebyggende arbeid i skolen

Det er skolens ansvar å arbeide aktivt med forebyggende tiltak gjennom hele skoleåret. Skolen skal jobbe systematisk med å skape/opprettholde et trygt og godt skolemiljø.

Tiltak for et trygt og godt skolemiljø på klassenivå	Tidspunkt	Ansvar
Skolens «God start»- rutine	August	Alle på skolen
Gjennomgang av ordensreglement, klasseromsregler	Ved skolestart	Ledelsen/kontaktlærere
Arbeid med skolens sosiale plan	Ukentlig - Gjennom hele året	Ledelse/kontaktlærer/faglærer
Elevundersøkelsen: Gjennomføring og etterarbeid	Desember/januar	Ledelse/kontaktlærer/faglærer
Klassetrivsel/Spekter – ikke anonym kartlegging	September-mars	Ledelse/kontaktlærer

Tiltak for et trygt og godt skolemiljø – individnivå	Tidspunkt	Ansvar
Elevsamtaler -fast tema: skolemiljø	2 ganger i året	Kontaktlærer
Utviklingssamtaler -fast tema: skolemiljø	2 ganger i året	Kontaktlærer
Samtale med enkeltelever ved mistanke om mobbing/krenkelser	Ved første mistanke	Kontaktlærer og/eller sosiallærer
Holdningsskapende arbeid/ sosial plan	Gjennom hele året	Kontaktlærer

Tiltak for et trygt og godt skolemiljø - skolenivå	Tidspunkt	Ansvar
Rutiner for inspeksjon. Gjennomgang for hvordan den enkelte skal gjennomføre inspeksjonen. I disse rutinene inngår at den enkelte lærer/assistent skal ha oversikt over områder hvor det er mistanke om at krenkende atferd kan foregå, og at disse identifiserte områdene oppsøkes aktivt	Gjennom hele året	Ledelse/kontaktlærer/faglærer
Gjennomgang av Eidsbergskolens handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø, for personalet, elevene og foresatte	Ved skolestart	Ledelsen
Gjennomgang av «God start»	Ved skolestart, etter ferier i løpet av skoleåret	Ledelsen
Gjennomgang av skolens handlingsplan mot mobbing -plan oppdateres og legges ut på skolens hjemmeside	Ved skolestart	Ledelsen
Kartlegging: Klassetrivsel	Sept./okt. Feb./mars	
Kartlegging: Elevundersøkelsen	Desember/januar	Ledelsen
Rutiner for bekymringsfullt skolefravær	Hele skoleåret	Ledelse/kontaktlærer/faglærer

Brukermedvirkning:

- Rektor samarbeider med FAU i arbeidet med elevenes skolemiljø
- Rektor rapporterer om kvalitetssikringsarbeidet til skolemiljøutvalget, SMU
- Læringsmiljø og trivsel er tema på elevsamtaler, utviklingssamtaler og foreldremøter
- Elevrådet har en viktig og sentral rolle i arbeidet med å skape et trygt og godt skolemiljø. Det avholdes klassemøter i forbindelse med elevrådsmøter.

Referanser:

- Kunnskapsdepartementet, Lovdata, Opplæringsloven
- Prinsipper for opplæringen, Læreplanverket for Kunnskapsløftet
- FNs barnekonvensjon og menneskerettighetene
- Læringsmiljøsenteret ved UIS
- Utdanningsdirektoratet, læring og trivsel